

NADARJENI: BREME ALI IZZIV?

Lahko bi rekli, da je tokratna številka posvečena »posebnim potrebam«, čeprav je v njenem jedru (poleg tem, kot so delo z otroki z avtizmom in neželenim vedenjem, reševanje konfliktov ...) tokrat – nadarjenost! To, da tudi nadarjenost spada k »posebnim potrebam«, se »zdravemu razumu« še vedno lahko zdi nenavadno, ker le-te povezuje z ovirami ali celo »primanjkljaji«. Seveda pa so nadarjeni prav tako izjemni in potrebujejo posebej občutljivo in ciljno podporo za razvoj svojih močnih področij, kot jih nekateri drugi potrebujejo za razvoj šibkih. In prav v pristopih dela s takšnimi ciljnim skupinami se pokaže, kako celovit in domišljen je neki sistem. Še posebej, če se v njem znajdejo »dvojno izjemni«: učenci, ki so na nekem področju nadarjeni, na nekem drugem pa imajo primanjkljaj ali oviro, o čemer piše avtorica Biserka Lep, psihologinja in svetovalka, ki se na Zavodu RS za šolstvo že dolgo ukvarja prav s to problematiko.

Čeprav se v medijih pogosto pojavljajo pavšalne ocene, da se »pri nas premalo dela z nadarjenimi«, že bežen pogled na šolske prakse kaže, da temu ni tako in da so v mnogih šolah razvili celovite modele in strategije (eno takih predstavlja 2. gimnazija Maribor), da v njih potekajo izvrstne prakse in da njihova prizadevanja porajajo mednarodno zavirljive uspehe in dosežke. Morda bo kdo rekel: res je, šole se trudijo, ni pa sistemske podpore! A tudi temu ni čisto tako, saj ima podpiranje sistematičnega dela z nadarjenimi večdesetletno tradicijo prav na naši instituciji, Zavodu RS za šolstvo. Kolegica mag. Tanja Bezić je z mnogimi praktiki in strokovnjaki dolga leta vzpostavljala model prepoznavanja in obravnavanja nadarjenih z različnimi podpornimi dokumenti, predvsem pa praksami, mrežami, bogatimi gradivi itd., ki je zaživel in kljub določenim rezervam reševal številne izzive na tem področju.

Pred leti se je tem prizadevanjem pridružil še Center za raziskovanje in spodbujanje nadarjenosti na Pedagoški fakulteti Univerze v Ljubljani pod vodstvom dr. Mojce Jurišević, ki v svojem prispevku med drugim opozarja, da je treba prakso dela z nadarjenimi postaviti na trdne raziskovalne temelje in okrepiti evalvacijsko kulturo. Kako to s pomočjo aktivnosti

oz. projekta PROGA poteka pri spremljanju ESS-projektov RaST in SKOZ, predstavljajo dr. Urška Žerak idr. A že sam laični pogled na spletne strani obeh omenjenih projektov pokaže izjemno ponudbo najbolj raznolikih in naprednih praks podpiranja nadarjenih in njihove aktivnosti ter dosežke, gradiva in rezultate, ki odražajo, koliko pozornosti in znanja je povezanih s temi praksami.

Središči SKOZ (Središče Karierne Orientacije Zahod) za zahodno Slovenijo in RaST (RazvijSvojTalent) za vzhodno Slovenijo sta vzvod za delo z nadarjenimi dijaki in podporo kakovostni karierni orientaciji. Središče za Vzhodno kohezijsko regijo je postala II. gimnazija Maribor s projektom RAST, za Zahodno pa Gimnazija Vič, katere ravnateljica, Alenka Krapež, predstavlja izkušnje v teh aktivnostih.

Je pa res, da je na ravni sistematične podpore zunaj projektov ostalo veliko izzivov, na katere ravnatelji, dobro poznajo problematiko nadarjenih, redno opozarjajo in si prizadevajo za to, da bi podporni mehanizmi postali trajni in zanesljivi s sistemsko umestitvijo, vključno z različnimi oblikami finančne podpore šolam.

Iz zapisov v tokratni številki veje potreba po tem, da se nadarjene podpre učinkovito, trajnostno, upošteva

različne vidike njihovega razvoja, vključno s psihosocialnim. Dr. Monika Mithans z mariborske Pedagoške fakultete kot enega od vzvodov za to izpostavlja participacijo oz. sooblikovanje učnega okolja s strani samih nadarjenih. Z roko v roki s tem gredo prizadevanja, da bi temeljito usposobili mentorje, saj – kot zapiše dr. Jurišević – »le strokovno kompetentni mentorji, ki v celoti razumejo značilnosti in potrebe nadarjenih učencev in spodbujajo njihovo samorazumevanje, lahko nadarjenim zagotavljajo ustrezno podporo pri uresničevanju potencialov«. In še, da bodo le tako lahko posamezniki, ki so bili vključeni v programe za nadarjene, »ohranili svoje interese v daljšem časovnem obdobju in po končanem izobraževanju ostali vključeni v ustvarjalno produktivno delo ...«, da bodo »v prihodnosti prevzeli vlogo vodilnih inovatorjev, strokovnjakov, ustvarjalcev in voditeljev«.

Ključno pri tem pa je, da so pedagoški pristopi, prvotno pripravljeni za nadarjene učence, smiselni in koristni za vse, ne le za nadarjene.

V nadaljevanju sta predstavljeni dve dejavnosti projekta SKOZ, in sicer delo na raziskovalnih projektih v sodelovanju z zunanjimi raziskovalnimi institucijami in sodelovanje z mednarodno raziskovalno šolo.